

VIDUTINĖ ŠEIMA LIETUVOJE – TRYS ASMENYS

Apibendrinus 2001 m. gyventojų surašymo duomenis paaiškėjo, kokio dydžio mūsų namų ūkiai ir šeimos, kokia jų struktūra ir kiti požymiai.

Surašymo metodikoje apibrėžta, kad namų ūkis – tai grupė asmenų, kurie gyvena viename būste ir bendrai maitinasi, arba atskirai gyvenantis vienas asmuo. Namų ūkį neretai sudaro daugiau negu viena šeima, taip pat giminystės ryšiais nesusiję asmenys. Namų ūkis gali būti didesnis negu šeima.

Buvo surašomi šeiminiai ir nešeiminiai namų ūkiai. Šeiminius namų ūkius sudarė du arba daugiau asmenų, susijusių santuokiniais ar giminystės ryšiais. Tai sutuoktinių ar sugyventinių poros be ar su vaiku(-ais), vienas iš tėvų su vaiku(-ais) su arba be kitų asmenų. Tokių šeiminių namų ūkių charakteristikas galima lyginti su sovietinių surašymų duomenimis apie šeimas.

NAMŲ ŪKIAI

2001 m. didžiama gyventojų, t.y. 3 459,7 tūkst. asmenų (99,3%), gyveno asmeniniuose namų ūkiuose.

Surašyta 1 356,8 tūkst. asmeninių namų ūkių (1 lentelė).

1 lentelė. Asmeniniai namų ūkiai pagal dydį

	Asmeniniai namų ūkiai, tūkst.		Juose asmenų, tūkst.	
	iš viso	%	iš viso	%
Iš viso	1356,8	100	3459,7	100
Asmenų skaičius namų ūkyje				
1	388,7	28,6	388,7	11,2
2	348,5	25,7	697,0	20,2
3	272,4	20,1	817,1	23,6
4	236,0	17,4	944,0	27,3
5 ir daugiau	111,2	8,2	612,9	17,7

Surašymo duomenimis, šalyje buvo 962,6 tūkst. šeiminių ir 394,2 tūkst. nešeiminių namų ūkių. Mieste buvo 935,8 tūkst. (69,0%) asmeninių namų ūkių, kaime – 421,0 tūkst. (31,0%). Vidutinis namų ūkio dydis – 2,55 asmens (mieste – 2,48, kaime – 2,71 asmens).

Daugumą namų ūkių (91,8%) sudarė vieno–keturių asmenų namų ūkiai. Mieste tokių namų ūkių buvo 93,9 proc., kaime – 87,2 proc. Penkių ar daugiau asmenų namų ūkiai sudarė 8,2 proc. Daugiausia jų buvo Vilniaus rajone, Klaipėdos mieste, Kauno rajone, Šiaulių mieste, Marijampolės, Šilutės, Mažeikių, Vilkaviškio rajonų savivaldybių teritorijose.

Surašymo metu užfiksuota 60,2 proc. namų ūkių, susidedančių iš vienos šeimos, t.y. sutuoktinių ar sugyventinių poros be vaikų, sutuoktinių ar sugyventinių poros su vienu ar daugiau vaikų, ar vieno iš tėvų su vienu ar daugiau vaikų.

Per 1923 m. surašymą buvo registruojami namų ūkiai, kuriuos sudarė šeima ar atskirai gyvenantis asmuo, turėjęs atskirą ūkį. Prie namų ūkių buvo priskirti ne tik giminystės ryšiais susiję asmenys. 1923 m. buvo surašyta 424,5 tūkst. asmeninių namų ūkių ir 2 000,9 tūkst. asmenų juose. Vidutinis namų ūkio dydis buvo 4,7 asmens.

ŠEIMOS

2001 m. surašyta 962,6 tūkst. šeimų, jas sudarė 3059,0 tūkst. asmenų (2 lentelė). Vidutinis šeimos dydis – 3,18 asmens. Vidutinis šeimos dydis mieste ir kaime mažai skiriasi. Kaime šeimos kiek didesnės (vidutinis šeimos dydis - 3,32 asmens) negu mieste (3,11 asmens).

Daugiau nei pusėje savivaldybių vidutinė šeima didesnė už vidutinę Lietuvos šeimą. Gausiausios šeimos yra Šilalės rajone (vidutinis šeimos dydis – 3,47 asmens), Vilniaus rajono (3,45), Kalvarijos (3,37), Kauno rajono (3,36), Šilutės rajono savivaldybių teritorijose. Mažiausios šeimos – Ignalinos rajone (vidutinis šeimos dydis – 2,99 asmens), Klaipėdos mieste (3,05), Šiaulių mieste (3,06), Rokiškio rajone (3,06), Panevėžio mieste (3,06). Vilniuje vidutinė šeima – 3,11 asmens.

Vidutinė šeima turi tendenciją mažėti.

2 lentelė. Šeimų skaičiaus ir vidutinio dydžio pokyčiai

	1959	1970	1979	1989	2001
Iš viso šeimų, tūkst.	670,9	801,6	901,0	1 000,0	962,6
Iš viso šeimose asmenų, tūkst.	2 393,0	2 762,0	2 954,0	3 220,4	3 059,0
Vidutinis šeimos dydis	3,57	3,44	3,28	3,22	3,18

Surašymų duomenys rodo, kad mažėja šeimų iš trijų ir daugiau asmenų (3 lentelė).

3 lentelė. Šeimų dydžio pokyčiai (iš 1000-io šeimų)

	1959	1970	1979	1989	2001
Iš viso šeimų					
iš 2 asmenų	278	289	318	338	357
iš 3 asmenų	280	279	292	287	282
iš 4 asmenų	218	245	254	255	245
iš 5 ir daugiau asmenų	224	187	136	120	116

Beveik kas trečią šeimą sudaro du asmenys. 28,2 proc. šeimų susideda iš 3 asmenų, 24,5 proc. – iš 4 asmenų. Beveik kas devintoje šeimoje gyvena penki ar daugiau asmenų.

Surašymo duomenimis, sutuoktinių porų buvo 725,2 tūkst., sugyventinių porų – 55,2 tūkst. Šeimų, kurias sudarė vienas iš tėvų su vaikais iki 18 metų, buvo 114,7 tūkst.

2001 m. šalyje gyveno 510 tūkst. šeimų su vaikais iki 18 metų (53 proc. visų šeimų). Iš jų beveik kas antra šeima augino po vieną vaiką, kas antra – trečia šeima – po 2, kas dešimta – po 3 vaikus. Beveik kas penkioliktoje šeimoje vaikai iki 18 metų auga su vienu iš tėvų.

Surašymų duomenys rodo, kad nuolat mažėja šeimų, auginančių du ir daugiau vaikų. Daugėja šeimų, auginančių po vieną vaiką (4 lentelė).

4 lentelė. Šeimos pagal vaikų iki 18 metų skaičių

	1979	1989	2001
Iš viso šeimų, tūkst.	558,6	575,1	510,0
su 1 vaiku	279,8	290,0	269,1
su 2 vaikais	208,9	228,2	191,3
su 3 ir daugiau vaikų	69,9	56,9	49,6
Iš 1000 šeimų su			
1 vaiku	501	504	528
2 vaikais	374	397	375
3 ir daugiau vaikų	125	99	97

Gyventojų surašymai suteikė galimybę palyginti Baltijos šalių šeimas pagal dydį. Lietuvoje vidutinė šeima (3,18 asmens) didesnė negu Estijoje (3,00) ir Latvijoje (2,84).

Generalinio direktoriaus pavaduotoja

Dalia Ambrozaitienė